

SPRAWOZDANIE z działalności Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego za rok 2001

Sprawy organizacyjne

W 2001 roku Biblioteka Uniwersytecka wykonywała przypisane jej tradycyjnie zadania, choć często nietradycyjnymi metodami. Rok ten był kolejnym trudnym z powodu warunków w jakich Biblioteka pracuje, ograniczonych środków finansowych, niedostatecznej obsady personalnej w stosunku do potrzeb, a także niestabilności przepisów prawnych. Szczególnie uciążliwe i czasochłonne, było stosowanie procedur ustawy o zamówieniach publicznych w odniesieniu do czasopism, baz danych, a w końcu roku i książek.

Głównym problemem na którym skupiona była uwaga kierownictwa biblioteki było przygotowanie programu użytkowego dla planowanej budowy gmachu biblioteki. Opracowano wstępne założenia do programu, które w postaci artykułu opublikowanego w Gazecie Uniwersyteckiej przedstawione zostały społeczności akademickiej. Koncepcja przyszłej Biblioteki Uniwersyteckiej została przesłana do wszystkich dziekanów z prośbą o jej zaopiniowanie, była też przedmiotem obrad Rady Bibliotecznej. Niezależnie od tego, Rektor powołał zespół, którego zadaniem była konsultacja ostatecznego kształtu programu. W skład zespołu powołani zostali profesorowie: Antoni Budniok, Czesław Głombik, Paweł Miguła, Marek Piechota i Marek Zrałek. Zespół zbierał się czterokrotnie i na posiedzeniu w dniu 23 października ostatecznie zaakceptował przedstawiony przez dyrektorkę Biblioteki „Program użytkowy” przyszłego budynku Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego.

Miłym akcentem związanym z przyszłym budynkiem było zorganizowanie przez Stowarzyszenie Przyjaciół Uniwersytetu Śląskiego 27 stycznia balu na rzecz budowy Biblioteki, z którego dochód wyniósł 80 tys. zł.

Wprowadzony został „Regulamin organizacyjny systemu biblioteczno-informacyjnego w Uniwersytecie Śląskim” zatwierdzony uchwałą nr 81 Senatu.

Znowelizowano również regulamin udostępniania zbiorów specjalnych, dla zapewnienia bezpieczeństwa tej kategorii zbiorów, szczególnie starodruków.

Po wielu latach uregulowano sprawę składania przez bibliotekarzy oświadczeń o odpowiedzialności materialnej.

Wiele problemów spowodowały zalecenia Państwowej Inspekcji Pracy w sprawie dokumentowania i rozliczania czasu pracy. Niespójne i nadzwyczaj zbiurokratyzowane

przepisy znowelizowanego Kodeksu Pracy, wprowadzające 5-dniowy tydzień pracy zakłóciły organizację pracy. Powstał problem otwarcia bibliotek w soboty i niedziele. Wydane na podstawie Kodeksu Pracy i zaleceń pokontrolnych Inspekcji Pracy zarządzenia wewnętrzne w Uniwersytecie, doprowadziły do zwielokrotnienia tworzenia zbędnej, nikomu i niczemu nie służącej ilości zestawień, harmonogramów i innych dokumentów. By sprostać wymaganiom kodeksu pracy, skrócony został czas otwarcia agend dla czytelników, ponieważ władze uczelni nie wyraziły zgody na zwiększenie zatrudnienia.

Wprowadzono od nowego roku akademickiego elektroniczne zamawianie książek poprzez uruchomienie OPAC-a, czyli kolejnego modułu systemu komputerowego PROLIB.

Zważywszy, trudne warunki lokalowe, braki sprzętowe i dostosowywanie systemu do potrzeb biblioteki o złożonej strukturze, było to zadanie wymagające ogromnego wysiłku ze strony całego zespołu. Powołano w związku z tym stanowisko bibliotekarza systemowego, który analizuje wszystkie opcje i pracę systemu pod kątem merytorycznym i opracowuje wnioski w sprawie zmian w systemie oraz szkolenia pracowników.

W minionym roku 2 osoby przeszły na emeryturę, 2 odeszły z pracy. W dwu oddziałach nastąpiły zmiany kierowników. Z powodu choroby odnotowano 1669 dni nieobecności co oznacz brak w ciągu roku pięciu pracowników.

Opracowane zostały i wprowadzone zasady przysposobienia, adaptacji i szkolenia pracowników rozpoczynających pracę w bibliotece.

Finanase

Budżet Biblioteki w roku 2001 ogółem 4.966.018 zł.

Ważniejsze wydatki:

- Zakup książek 260.217 zł.
- Prenumerata czasopism i baz danych - 2.048.835 zł.
- Opłaty pocztowe - 41.000 zł.
- Utrzymanie pomieszczeń, media - 245.211 zł.

Biblioteka wypracowała 32.057 zł. dochodu.

W sumie wpłynęło do Biblioteki 2237 różnego rodzaju dokumentów finansowych.

- *Zbiory*

Zbiory bibliotek w Uniwersytecie Śląskim liczą 1.161.688 woluminów książek oraz 65.957 woluminów czasopism.

Do Biblioteki Uniwersyteckiej wpłynęło 8955 vol. na kwotę 413.184,97 zł w

tym:

- Zakupiono - 5394 woluminy na kwotę 277.059 zł.
- Z wymiany - 890 woluminów na kwotę 21.068 zł.
- Z darów - 2.109 woluminów na kwotę 103.109 zł.

W porównaniu z 2000 r. ilość wpływów do biblioteki zwiększyła się o ok. 11% ; W 2001 r. wpisano 1278 dowodów wpływu w Rejestrze Przybytków .

Opracowano 30 ofert katalogowych antykwarycznych i aukcyjnych ; złożono zamówienia na 158 pozycji katalogowych, zakupiono 89 wol.

Wymianę zbiorów prowadzono z 77 bibliotekami polskimi i 185 instytucjami zagranicznymi, tą drogą otrzymano 3290 publikacji na kwotę 88.730,79 zł, w tym z instytucji zagranicznych 1.223 publikacje na sumę 59.978 zł. Wysłano natomiast - 2347 vol. na kwotę 59.156,10 zł, w tym do bibliotek zagranicznych 1.104 woluminy na kwotę 31.756 zł.

W listopadzie 2001 r. podjęto prace nad korektą kontrahentów w zakresie wymiany. Rozwiązano umowy o wymianie wydawnictw z i ł instytucjami i wydawnictwami krajowymi oraz 15 zagranicznymi. Nawiązano współpracę z Mr Cees Lut. National herbarium of the Netherlands, Leiden University oraz Prof. Manuel Sanchis, Departamento de Matematicas. Universitat Jaume. Castellon (Hiszpania), a wznowiono z Veliko Tarnovski Universitet „Kiril i Metodii" (Bułgaria)

W formie darów otrzymano 2745 jednostek, na kwotę 120.266,62zł Około 77% otrzymanych darów włączono do zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Ciekawsze darowizny stanowiły:

1. Księgozbiór „Solidarności Walczącej"
2. Księgozbiór Profesora Mieczysława Brożka - 158 vol. na kwotę 3.052,00 zł
3. PAN Instytut Matematyki - Oddział Katowice - 231 vol. na kwotę 49.425,00 zł
4. PAN Instytut Matematyki - Warszawa - 99 vol. na kwotę 2.049,12 zł

W 2001 r. otrzymano 36 list dubletów z których zamówiono 157 pozycji. Do zbiorów biblioteki włączono 83 vol. na kwotę 1053,00 z

Biblioteka nie posiada centralnego magazynu dubletów i druków zbędnych; w sytuacjach sporadycznych przejmujemy jednak tego typu wydawnictwa z bibliotek specjalistycznych .

Ze względu na trudną sytuację personalną zawieszono prowadzenie gospodarki dubletami i drukami zbędnymi, nie sporządzono zatem żadnej listy dubletów z naszych zbiorów. W tym zakresie wykonuje się jedynie najpilniejsze prace związane z bieżącą ewidencją przejmowanych książek.

Do Rejestru Dubletów i Druków Zbędnych wpisano 19 numerów akcesyjnych -łącznie 212 jednostek na kwotę 3607,43 zł

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego nie posiada prawa do otrzymywania egzemplarza obowiązkowego. Musi zatem bardzo dokładnie śledzić rynek wydawniczy, by drogą kupna uzupełniać księgozbiory. Trudności na które napotyka Biblioteka w uzupełnianiu zbiorów to przede wszystkim zła dystrybucja książek zwłaszcza niskonakładowych, brak pełnej i jednorodnej informacji o tytułach ukazujących się w Polsce, brak na terenie Katowic księgami zainteresowanej sprzedażą książek naukowych. Można powiedzieć, że łatwiej jest kupić książkę zagraniczną niż polską.

Jedynie Księgarnia Górnośląska w Katowicach utrzymała dla nas tzw. „półkę”, gdzie odkładane są nowości.

Na skutek selekcji i nie odnalezienia w czasie skontrum skreślono z inwentarzy 1.932 woluminów.

W roku sprawozdawczym drogą prenumeraty, darów i wymiany wpłynęło do biblioteki łącznie 993 tytułów czasopism bieżących i 42 tytułów baz danych.

Prenumerowano 299 tytułów czasopism polskich, 386 tytułów czasopism z krajów Europy Zachodniej i USA (w tym 170 z dostępem on-line) oraz 21 tytułów z krajów Europy Wschodniej.

Drogą wymiany wpływało do bibliotek 205 tytułów, z tego 99 z USA i krajów zachodnich.

Opracowanie zbiorów

Do katalogu komputerowego wprowadzono 20.585 pozycji z tego 5295 przypada na Bibliotekę Uniwersytecką, pozostałe to dorobek bibliotek sieci. Na zasób wprowadzono 4.061 pozycji.

Opracowano 941 wol. wydawnictw ciągłych spośród 1.542. Na zasób wprowadzono 96 wol. 1.506 tytułów (1.532 wol.) z księgozbioru B. Suchodolskiego wprowadzono do systemu ISIS

Na koniec 2001 roku w komputerowej bazie katalogowej zarejestrowanych jest około 50.000 woluminów, z czego blisko 50% to książki znajdujące się w bibliotece głównej.

Do katalogu alfabetycznego tradycyjnego włączono 15.501 kart w tym 4.001 do katalogu bibliotek specjalistycznych.

Klasyfikacją rzeczową UKD, objęto 15.307 opisów, w tym w bibliotece głównej 7.943 oraz 3.568 ze zbioru prof. Suchodolskiego. Korekcie poddano 8229 opisów bibliograficznych uzupełniając je ponadto hasłami przedmiotowymi.

Systematycznie nanoszono zmiany dotyczące lokalizacji książki związane głównie z ruchem księgozbioru w czytelnich (około 400 kart). To wiązało się często z koniecznością druku nowych kart.

W roku 2001 przybyło 35 pozycji zbiorów specjalnych wyznaczając stan ogólny tych zbiorów na 3108 jednostek inwentarzowych. Przyjęto i opracowano 169 prac doktorskich, których zbiór do 31.XII.2001 r. obejmuje 1880 pozycji.

W listopadzie 2001 r. przewieziono do pracowni Oddziału Dokumentów Audiowizualnych Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie 178 starych druków , głównie z księgozbioru Z.Z. Żuławskich do zmikrofizowania w ramach podjętej akcji konserwacji i zabezpieczenia tego typu zbiorów.

Zakupiony sprzęt video pozwolił na przygotowanie zaległego zbioru kaset video do formalnego opisu bibliotecznego, podjęto opracowanie płyt CD .

• **Kontrola zbiorów**

Zgodnie z 10-letnim planem kontroli zbiorów przeprowadzono skontrum przewidziane na rok 2001. Kontrolą objęto zbiory o numerach inwentarzowych 1 - 60 000 wpisane do inwentarza w latach **1950-1960**.

Poprzednia kontrola zbiorów w tym zakresie numerów była przeprowadzona w 1989 r.

Protokół skontrum został sporządzony 17.12.2001 r. Wyłoniono 165 braków względnych, co stanowi 0,2 % kontrolowanego zasobu.

W czasie skontrum zbiory nie były wyłączone z udostępniania.

Oddział Kontroli Zbiorów koordynował przeprowadzanie skontrów zgodnie z zatwierdzonym przez Rektora 10-letnim planem kontroli zbiorów w bibliotekach specjalistycznych, a także nadzorował skontra pozaplanowe.

;

• *Udostępnianie zbiorów*

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego udostępniła swoje zbiory na zewnątrz poprzez wypożyczalnię miejscową i międzybiblioteczną oraz na miejscu w siedmiu czytelniach. W katalogu odnotowano 66.771 wizyt czytelników.

Efekty pracy czyteln przedstawia tabela

Nazwa	Ilość miejsc	Ilość odwiedzin	Ilość udostępnionych woluminów
Czytelnia ogólna	60	12211	24 018
Czytelnia matematyczno-chemiczna	71	20 318	20 318
Czytelnia czasopism	22	9711	22 203
Czytelnia Informacji Naukowej	5	3 479	Nie rejestruje
Czytelnia Zbiorów Specjalnych	9	592	1 912
Czytelnia Brytyjska	11	1 768	8 370
Czytelnia Niemiecka	9	3 437	Nie rejestruje
Ogółem	187	51516	76 821

Niedostosowanie pomieszczeń do funkcji bibliotecznych oraz lokalowe rozproszenie czyteln nadal nie pozwalały na w pełni efektywne wykorzystanie posiadanych materiałów bibliotecznych oraz ekonomiczną organizację pracy.

Czytelnię ogólną odwiedziło 2000 osób więcej, niż w roku poprzednim. Czytelnia spełnia również rolę ośrodka informacji naukowej, w którym czytelnik otrzymuje pomoc w poszukiwaniu materiałów bibliograficznych i faktograficznych. Często taka informacja musi być uzupełniona wykładem na temat metodologii pracy naukowej.

W czytelni Oddziału Informacji Naukowej najczęściej wykorzystywane są źródła elektroniczne dostępne zarówno w sieci internetowej jak i rozpowszechniane w sieci lokalnej. Największą ilość logowań odnotowuje się w przypadku baz:

- Przewodnik Bibliograficzny - 1159 (reszta uczelni - 804)
- Bibliografia Zawartości Czasopism - 1508 (reszta uczelni - 616)
- Science Citation Index - 3625 (w uczelni - 1533) Tylko CD-ROM, bez statystyki SCI Expanded.
- Ulrich's onDisc - 1110 (w uczelni-91)

Tylko w przypadku baz zakupionych dla Wydziału Nauk o Ziemi odnotowujemy odwrotne proporcję wykorzystania:

- GEOBASE - 83 , Wydział Nauk o Ziemi - 306
- GeoRef-143 , Wydział - 452

Korzystanie z baz w czytelni wskazuje na to, iż użytkownicy wolą jeszcze dokonywać przeszukiwań z pomocą bibliotekarzy.

Dużym zainteresowaniem cieszą się bazy INSPEC, Gmelin i SCI Expanded rozpowszechniane z serwera ICM. (do momentu opracowywania sprawozdania nie otrzymaliśmy statystyk od administratorów).

Baza PsycINFO, z której Biblioteka musiała zrezygnować z powodu bardzo wysokiej ceny w ciągu pół roku osiągnęła 1086 logowań. Zakupiona w jej miejsce tańsza baza PSYINDEX nie spotkała się z zainteresowaniem psychologów. Bardzo duży wzrost użytkowników odnotował serwis czasopism EBSCO. Widać więc, że czytelnicy cenią sobie dostęp do czasopism pełnotekstowych, co potwierdza statystyka wydawców (AIP i APS) dla 10 czasopism z fizyki - 3175 logowań (w roku 2000- 1673).

Bardzo niskie jest wykorzystanie baz z zakresu nauk społecznych.

Wszystkie te dane wskazują, że użytkownicy biblioteki coraz bardziej oswiają się z elektronicznymi zasobami źródłowymi.

Wypożyczalnia miejscowa zarejestrowała 17.583 czytelników, w tym 4.749 zapisanych w roku 2001.

Biblioteka i Czytelnia Brytyjska oraz Czytelnia Niemiecka zapisały łącznie 2 255 czytelników. Ogółem BUS wypożyczała zbiory 19 972 czytelnikom.

Czytelników wypożyczalni miejscowej wg statusu przedstawiają poniższe tabele.

STATUS CZYTELNIKA	IŁOSC CZYTELNIKÓW
Studenci Uniwersytetu Śląskiego	15 002
Studenci innych uczelni	872
Pracownicy naukowci	668
Doktoranci Uniwersytetu Śląskiego	545
Doktoranci innych uczelni	19
Pracownicy BUS	47
Pracownicy inni	365
Pozostali	65
Razem	17 583

Statystyka czytelników - studentów z podziałem na wydziały i uczelnie.

Studenci Uniwersytetu Śląskiego	Dzienni	Zaoczni	Ogółem
Wydział Biologii i Ochrony Środowiska	725	180	905
Wydział Filologiczny	2243	459	2702
Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii	1704	219	1923
Wydział Nauk o Ziemi	497	231	728
Wydział Nauk Społecznych	2095	1257	3352
Wydział Pedagogiki i Psychologii	1046	416	1462
Wydział Prawa i Administracji	950	1129	2079
Wydział Radia i Telewizji	61	29	90
Wydział Techniki	408	141	549

Wydział Teologii	92	1	93
Filia US1 w Cieszynie	94	59	153
Filia US1 w Jastrzębiu Zdroju	20	1	21
Kolegium Języka Biznesu	354	4	358
Międzynarodowa Szkoła Nauk Politycznych	63		63
Międzywydziałowe Indywidualne Studia Matematyczno-Przyrodnicze	39		39
Międzywydziałowe Indywidualne Studia Humanistyczne	111		111
Szkoła Zarządzania	289	84	373
Śląska Międzynarodowa Szkoła Handlowa	1		1
<i>Razem</i>	10792	4210	15002
Studenci innych uczelni			
Akademia Ekonomiczna	482	50	532
Akademia Muzyczna	1		1
Akademia Sztuk Pięknych	9		9
Akademia Wychowania Fizycznego	29		29
Kolegium Nauczycielskie	20	17	37
Nauczycielskie Kolegium Jęz. Obcych	24		24
Politechnika Śląska	174	11	193
Śląska Akademia Medyczna	54	1	55
Razem	793	79	872

Z wypożyczalni międzybibliotecznej korzystały 134 biblioteki i instytucje w tym 6 zagranicznych z których wpłynęło 1310 zamówień z czego zrealizowano 707 w tym 6 zagranicznych. Nie zrealizowano 603 zamówień w tym 2 zagranicznych.

Od czytelników indywidualnych przyjęto 3646 zamówień, zrealizowano 3564, nie zrealizowano 82 zamówień. Mała ilość niezrealizowanych zamówień to wynik bezpośrednich połączeń komputerowych z bibliotekami i szybka lokalizacja poszukiwanych materiałów.

Z bibliotek krajowych i zagranicznych sprowadzono ogółem 3564 publikacje w tym z:

- bibliotek krajowych 2498
- bibliotek zagranicznych 1066

Działalność informacyjna Biblioteki

Niezależnie od wyodrębnionego w strukturze Biblioteki Oddziału Informacji Naukowej, zgodnie z przyjętymi zasadami i wymaganiami użytkowników informacją służy się w każdym miejscu i na każdym stanowisku w Bibliotece.

W dalszym ciągu udziela się wielu informacji rzeczowych, bibliograficznych i bibliotecznych, ale rejestracja tego typu zapytań została zaniechana ze względu na to, że nie odzwierciedla rzeczywistego czasu pracy poświęconego na przygotowanie odpowiedzi.

Samych tylko informacji katalogowych na miejscu udzielono 15.634 czytelnikom oraz 1.856 telefonicznych.

Informacji o lokalizacji poszukiwanych źródeł udzielono w odniesieniu do 4203 pozycji bibliograficznych, w tym 2475 czasopism i 1728 książek.

Lokalizacja pozycji bibliograficznych wymaga w większości przypadków dokładnego ustalenia danych bibliograficznych, ponieważ opisy przedstawiane przez czytelników często są błędne lub niekompletne.

- Opracowano 538 własnych kwerend wysyłanych pocztą elektroniczną głównie do Biblioteki Narodowej, 70 odpowiedzi na kwerendy kierowane do nas z innych bibliotek. Z chwilą uruchamiania kolejnych katalogów elektronicznych oraz NUKAT-u tego typu kwerend będzie coraz mniej, przynajmniej w przypadku poszukiwania wydawnictw nowych.
- Wykonano 45 kwerend pisemnych szczegółowych poszukiwań literaturowych, analizy cytowań i sprawdzania wskaźnika Impact Factor .
- Opracowano 3 ankiety na potrzeby różnych instytucji.
- Dla celów dokumentacyjnych uzupełniana i porządkowana jest w miarę napływu materiału kartoteka wycinków prasowych „Glob” (W roku sprawozdawczym wpłynęły 1104 wycinki)
- Dla systemu SYNABA sklasyfikowano 174 karty dokumentacyjne wg Polskiej Klasyfikacji Tematycznej
- Do Katalogów Centralnych Biblioteki Narodowej - wysłano po sprawdzeniu i osygnowaniu 1744 karty katalogowe książek zagranicznych, z czego zBUŚ-710.

Działalność informacyjna dla czytelników prowadzona jest też w formie wydawnictw. W minionym roku opracowano i rozpowszechniono następujące wydawnictwa informacyjne:

- „Informator dla czytelników”
- „Wykaz czasopism i innych wydawnictw ciągłych prenumerowanych oraz otrzymanych drogą darów i wymiany w roku 2001 przez Bibliotekę Uniwersytetu Śląskiego, Bibliotekę Śląską i Bibliotekę Główną Akademii Ekonomicznej w Katowicach”.
- „Elektroniczne źródła informacji” - 3 wydania poprawiane i uzupełniane
- „Witamy w bibliotece” - przewodnik dla studentów I roku, opracowany na nowo w związku z uruchomieniem OPAC.

- „Przewodnik użytkownika” - opracowano 3 przewodniki wprowadzające w bazy danych: 1.SCI,SSCI,AHCI, 2. GeoRef, 3. Bazy Cambridge Scientific Abstracts.
- Ulotki informacyjne dot. nowości i krótkoterminowych okresów próbnych dostępu do baz danych i czasopism elektronicznych.

Na bieżąco redagowana jest witryna WWW Biblioteki Uniwersyteckiej.

Informacje o nowościach w bibliotece prezentowane są poprzez eksponowanie ich na wystawach.

Przygotowano trzy wystawy tematyczne:

1. Nowoczesne źródła informacji,
2. Czasopisma elektroniczne
3. Przystosowanie biblioteczne - instruktaż

Na bieżąco testowane są bazy danych zarówno te już posiadane w kontekście ich wykorzystania jak i nowe, dla zaprezentowania ich naukowcom.

- W roku 2001 zrezygnowaliśmy ze słabo wykorzystywanej bazy danych Computer Select.
- Przestały się ukazywać bazy EUROCAT i DOSE, ale będą dalej dostępne w sieci InfoWare jako źródła archiwalne.
- Zakupiono rozszerzoną wersję online bazy SCI, czyli SCI-Expanded od roku 1999 udostępnianą z serwera ICM, rezygnując z wersji CD-ROM.
- Po rezygnacji z bazy PsycINFO zakupiono bazę PSYINDEX Plus with Test Finder.

W ciągu całego roku udostępniano serwisy testowe oferowane nam przez różnych wydawców : BioMedNet (Elsevier), Sociological Abstracts +60 innych baz danych (CSA)-2 razy, Current Protocols Online (Wiley), Blackwell Publishers (czasopisma pełnotekstowe z zakresu nauk humanistycznych), Encyclopedia of Life Sciences, Encyclopedia of Astronomy and Astrophysics, Scientific American Archive Online, The Grove Dictionary of Art, KnowEurope (Chadwyck), ISSN Online, ACS Web Editions oraz dostępna z naszej strony co miesiąc inna baza danych SiWerPlatter.

Działalność dydaktyczna i naukowa

Działalność dydaktyczna i szkolenia zajmują w pracy Biblioteki Uniwersyteckiej znaczącą pozycję. Poświęca się im wiele czasu i angażuje dużą część zespołu. Szkolenia organizowane są dla studentów, pracowników bibliotek, a także nauczycieli akademickich w zakresie korzystania ze źródeł informacji naukowej na różnego typu nośnikach elektronicznych.

Szczególne uwagi zwrócona jest na studentów, którzy wprowadzani są już na I roku studiów w ogólne zasady korzystania z różnego rodzaju zbiorów, a w trakcie studiów uzyskują pomoc w poszukiwaniu materiałów już indywidualnie.

W ramach przysposobienia bibliotecznego szkoleniem zostało objętych **3983** studentów I roku wszystkich kierunków studiów z czego w BUS - **978**. Oddział Informacji Naukowej opracował nową ulotkę informacyjną wprowadzającą w zasady korzystania z katalogu komputerowego i przeprowadził szkolenie osób prowadzących zajęcia z przysposobienia bibliotecznego w bibliotekach specjalistycznych i w BUS.

Dwudniowe praktyki śródsesemestralne odbyło w 26 studentek Bibliotekoznawstwa, raz w tygodniu w oddziale opracowania zbiorów prowadzono praktyki dla studentów bibliotekoznawstwa, a dwie osoby odbyły praktyki wakacyjne.

Przeszkolono 97 studentów w trakcie 26 godzin ćwiczeń w korzystaniu z elektronicznych źródeł informacji. (Wydział Biologii - 60 osób, Instytut Historii -15 osób, Instytut Pedagogiki - 9 osób, Instytut Bibliotekoznawstwa - 13 osób).

Według indywidualnego, opracowanego przez Bibliotekę Uniwersytecką programu, odbywała sześciomiesięczną praktykę studentka III roku Bibliotekoznawstwa Fachhochschule a Kolonii.

Przyjęto 6 grup młodzieży szkolnej, która w ramach zajęć fakultatywnych zwiedzała naszą bibliotekę (130 osób z terenu Katowic i Sosnowca -szkoły średnie) oraz 1 grupę ze Szkoły Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego.

W oparciu o materiał ze zbiorów specjalnych przeprowadzono zajęcia dla studentów bibliotekoznawstwa z zakresu księgoznawstwa .

Pokazy z prelekcją o zbiorach specjalnych prowadzono dla młodzieży licealnej (klasy maturalne).

W związku z wprowadzeniem od października elektronicznego wyszukiwania i zamawiania poprzez OPAC wiele uwagi poświęcono szkoleniu użytkowników w tym

zakresie. Angażowało to wielu bibliotekarzy, szczególnie w katalogu, ponieważ większość czytelników szkolonych było indywidualnie.

Prowadzono także zajęcia dla bibliotekarzy z bibliotek specjalistycznych. Dla pracowników Wydziału Filologicznego, Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska,

Filii UŚ w Cieszynie, Wydziału Nauk Społecznych, Wydziału Nauk o Ziemi, Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego przeprowadzono szkolenie korzystania z elektronicznych baz danych. Zorganizowano 8 spotkań po 2 godziny, w których uczestniczyło 12 osób.

Odbywały się regularne indywidualne szkolenia i konsultacje dla osób współpracujących przy opracowywaniu Bibliografii publikacji prac naukowych pracowników Uniwersytetu Śląskiego, w sumie - 29 godzin szkoleń.

Przeprowadzono 16 szkoleń grupowych dla bibliotekarzy bibliotek specjalistycznych, przygotowujących do współpracy z przyszłym katalogiem centralnym NUKAT.

Poza organizowanymi szkoleniami w Bibliotece Uniwersyteckiej bibliotekarze uczestniczyli w szkoleniach i konferencjach ogólnopolskich, wygłaszając na nich referaty.

2 osoby brały udział w konferencji „Internet w bibliotekach” organizowanej przez EBIB we Wrocławiu (A.Kaszper, A.Koziara -wystąpienie pokonferencyjne) - 10-11 grudnia 2001. Mgr Teresa Klocek i dr Anna Radziszewska prezentowały LKHW na spotkaniu z Forum Bibliotek pracujących w systemie PROLIB.

Mgr Teresa Klocek uczestniczyła w warsztatach związanych z językiem KABA w Bibliotece UMCS w Lublinie i w warsztatach II stopnia też dotyczących KABy oraz współpracy z tworzonym centralnym katalogiem NUKAT w BUW w Warszawie.

W r.2001 Instytut Goethego przyznał p. mgr Annie Kwiecień stypendium, umożliwiające uczestniczenie w 3 tygodniowym kursie j.niem.w Niemczech.

28-30.03.2001 - mgr E. Rosół uczestniczyła w trzydniowym kursie specjalistycznym: „Czasopisma elektroniczne”, organizowanym przez Bibliotekę Główną i OINT Politechniki Wrocławskiej.

2 osoby brały udział w jednodniowej wycieczce szkoleniowej organizowanej przez SBP do Ołomuńca w czerwcu 2001 (A.Kowolik, E.Pozor).

Biblioteka Uniwersytecka była organizatorem ogólnopolskiej konferencji naukowej „Statystyczno-porównawcze metody oceny działalności naukowej”, która odbyła się 22-23 listopada w Cieszynie.

Działalność naukowa Biblioteki realizowana jest formie prac dokumentacyjnych i tworzenie baz danych.

Opracowywana w module PROLIB, bibliografia prac naukowych pracowników Uniwersytetu Śląskiego zawiera obecnie 16204 rekordy bibliograficzne i 2215 haseł autorskich. W ciągu roku wprowadzono 3322 nowych rekordów, z czego 1817 to rekordy wprowadzone przez biblioteki specjalistyczne, a 1415 zostało wprowadzonych w Oddziale Informacji Naukowej. Autoryzowano 3775 opisów, zmodyfikowano 3448

Drugą bazą jest ARTON - „Polska Literatura Humanistyczna. Jest to bibliograficzna baza cytowań literatury humanistycznej. Baza miała być tworzona we współpracy sześcioma uniwersytetami (Warszawa, Wrocław, Poznań, Lublin, Toruń, Łódź). Jednak ich wkład w poszerzanie zasobu jest znikomy i stanowi około 5% wprowadzonych opisów.

Zawartość bazy to **3933** rekordy bibliograficzne oraz **60128** opisów cytowań. W roku 2001 wprowadzono do bazy **1833** rekordy bibliograficzne i **29414** opisów cytowań.

Maria Gacińska tworzy kartotekę dedykacji w zbiorze ofiarowanym Bibliotece przez prof. B. Suchodolskiego Ponadto opublikowała kilka artykułów w czasopiśmie akademickich i bibliotekarskich.

Przygotowano do publikacji prezentację zbiorów Oddziału Zbiorów. Specjalnych, jego ciekawych zasobów w opracowaniu przez Panią mgr L. Czech pt. „, Uniwersytecka „Republika” - Oddział Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego”.

Komputeryzacja

Współczesna Biblioteka nie może dzisiaj pracować tradycyjnymi metodami, ponieważ nie będzie miała dostępu do Informacji naukowej. Ilość posiadanego sprzętu w postaci komputerów, drukarek, serwerów nie wystarcza do obsługi obecnych zadań Biblioteki.

W minionym roku uzupełniono lub wymieniono wyposażenie Biblioteki o następujący sprzęt i oprogramowanie:

- Stanowiska komputerowe - 26
- Drukarki laserowe 2 (finansowane z sieci LAN)
- Drukarki igłowe 2
- Serwery wydruku 1
- Zasilacze awaryjne 2
- Oprogramowanie Prolib + Progress
 - Moduł obsługi CKKHW (fundusze roku 2000)

• Moduł obsługi LKKHW 20 licencji • Aktualizacja systemu InfoWare CD/HD do IRIS5 (w ramach polisy serwisowej)

Wykaz ważniejszych zadań wykonanych w 2001 roku związanych z funkcjonowaniem systemów:

1. Instalacja i uruchomienie systemów obsługi Centralnej i Lokalnej Kopii Kartoteki Haseł Wzorcowych
2. Upgrade oprogramowania w systemie InfoWare CD/HD do IRIS 5 (utworzenie nowego systemu uprawnień dostępu do serwera, zmiany systemu menu)
3. Instalacja systemu serwera aplikacyjnego - system klientów Gromadzenia i Bibliografii (40 użytkowników i oprogramowanie użytkowe) system testowy ARTON (15 użytkowników i oprogramowanie użytkowe)
4. Wdrożenie do użytkowania 26 nowych komputerów oraz reinstalacja systemów operacyjnych w 75 przemieszczanych stacjach roboczych
5. Aktualizacja projektu sieci logicznej - wdrożenie rozwiązań tymczasowych (zmiana technologii z Coach na UTP)

Obok wymienionych wyżej działań Oddział Obsługi Informatycznej Bibliotek wykonywał standardowe prace administracyjne systemami komputerowymi (zajmujące około 90 - 95 % czasu pracy).

Biblioteki specjalistyczne (wydziałowe, instytutowe zakładowe)

Sieć bibliotek specjalistycznych powiększyła się o Bibliotekę Teologiczną, powołaną na Wydziale Teologicznym. Zatem w Uniwersytecie jest obecnie: 9 bibliotek wydziałowych, 8 bibliotek przy instytutach, 1 przy katedrze , 4 przy pozawydziałowych jednostkach dydaktycznych oraz 1 międzyinstytutowa.

Niepokojącym zjawiskiem jest stosunkowo mały dopływ nowości w bibliotekach, przy znacznym wzroście liczby studiujących. Tylko nieliczne biblioteki kupowały podręczniki dla studentów w kilku egzemplarzach. Ponadto księgozbiory bibliotek ulegają bardzo szybkiemu niszczeniu na skutek małej ilości egzemplarzy, przez zacytowanie oraz kopiowanie. 11 bibliotek opracowuje już zbiory w systemie komputerowym. Na przeszkodzie włączenia pozostałych stoi brak sprzętu oraz zbyt mała ilość licencji.

Prawie połowa bibliotek nie ma stanowisk dla studentów umożliwiających dostęp do internetu.

Wszystkie biblioteki prowadzą szkolenia dla użytkowników w zakresie korzystania z biblioteki i źródeł informacji elektronicznej.

Remonty i adaptacje przeprowadzono w bibliotekach: Polonistycznej, WNS, Prawa, Biologii, Pedagogiki i Psychologii oraz Bibliotece Romanistycznej. Biblioteka Studium Języków Obcych została przeniesiona do mniejszego lokalu, co pogorszyło jej warunki.

Większość bibliotek ma pomieszczenia zbyt ciasne, niedostosowane do swoich funkcji.

Ubyło miejsc w czytelniach (10), za to wzrosła ilość korzystających z nich czytelników.

Skontra przeprowadzono w następujących bibliotekach:

1 Biblioteka Romanistyczna	3 027 wol.
2 Biblioteka Slawistyczna	563 wol.
3 Biblioteka Wydziału Biologii	13.698 wol.
4 Biblioteka Germanistyczna	780 wol.
5 Biblioteka Instytutu Fil. Wschodniosłowiańskiej	2 305 wol.
6 Biblioteka Filii Cieszyn	81 000 wol.
7 Biblioteka Wydziału Nauk Społecznych	3 175 wol. /czytelnia/
8 Biblioteka Romanistyczna	5 652 wol. /BIFO/

W bibliotekach specjalistycznych pracowało 108 bibliotekarzy w tym 68 z wykształceniem wyższym.

Działalność bibliotek możliwą do ujęcia statystycznego przedstawiają załączone tabele.

Stan zbiorów Bibliotek Uniwersytetu Śląskiego w 2001 r.

Lp.	BIBLIOTEKA	Druki zwarte stan na 31.12.2001	Przybyło w 2001	Ubyło w 2001	Skrypty stan na 31.12.2001	Przybyło w 2001	Czasopisma Zinwentar. 31.12.2001	Kwota wydana na zakup książek
1.	Biblioteka Polonistyczna	95 573	1439	18	11 301		7 110	30 879, 22
2.	Biblioteka Wydziału. Nauk Społ.	95 529	1375	22	9 787	285		59 602, 22 S 8 366, 70
3.	Biblioteka Wydziału Prawa	67 957	1 309		13 874	106	6 793	68 964, 00 S 5 297, 00
4.	Biblioteka Wydziału. Pedagogiki i Psychol.	63 003	2 294	58	11256	505	4 181	30 360, 28 S 14 530, 30
5.	Biblioteka Filii w Cieszynie	62 926	1647	104	37 318	222	4 679	40 452, 89 S 6 953, 77
6.	Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej	59 283	313	54	9 502	60		8 944, 38 S 325,00
7.	Biblioteka Anglistyczna	45 932	2 165	330	3 649	28		43 797, 53 S 515,00
8.	Biblioteka Instytutu Fizyki	33 576	213		3 731	39	14 485	16 478,98 S 1 344, 00
9.	Biblioteka Wydziału Nauk o Ziemi	33 565	440		11 123	171	310	38 689, 00 S 5 848, 00
10.	Biblioteka Romanistyczna	26 935	282	292	488			21450,05 S 5 274, 60
11.	Biblioteka Sławistyczna	26 480	968	4	2 343	65		5 278, 60
12.	Biblioteka Wydziału Techniki	24 426	599	7	7 945	59		35 145, 89 S 1 688, 00
13.	Biblioteka Wydziału Biologii	22 368	273		13 373	295	11 842	24 819,60 S 12 816,00

14.	Biblioteka Germanistyczna	16 008	544	120	4 005	67		13 439,96
15.	Biblioteka Wydz. Radia i TV	9 836	215	54	2913	40		14 655,95 S 782,00
16.	Biblioteka Bibliologiczna	6 950	160		702	125		4 357,28 S 6 562,42
17.	Biblioteka Studium Języków Obcych	6 178	195	10	10 493	151	275	4 343,02 S 3 201,86
18.	Biblioteka Katedry Filologii Klasycznej	3 606	122					6 532,66
19.	Biblioteka Kolegium Języka Biznesu	3 106	341		559	40		12 128,00 S 1 534,74
20.	Bib. Międzynarodowej Szkoły Nauk Polit.	2 406	196					2 000,00
21.	Biblioteka Szkoły Zarządzania	1 130	904		192	105		34 110,20 S 3 236,75
22.	Międzyinstytutowa Czytelnia Neofilologicz.						brak inwent. 6 841	
	RAZEM	706 773	15 994	1073	154 554	2 363	49 675	516 429,71 S 78 276,14 594 705,85
23.	Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego.	271610	7 030	1932	27 773		16 282	260 217,06
	RAZEM	978 383	23 024	3 005	182 327	2 363	65 957	776 646,77 854 922,91
	Czytelnia Niemiecka	5 060	250	33				
	Biblioteka i Czytel. Brytyjska	9 734	107	17	.			

Sporządzono na podstawie rocznych sprawozdań zebranych od Bibliotek specjalistycznych S
- oznacza kwotę przeznaczoną na zakup skryptów / podręczników /

Udostępnianie zbiorów w Bibliotekach Uniwersytetu Śląskiego w 2001 r.

			Wypożyczalnia			Czytelnia			
Lp	BIBLIOTEKA	Ilość Prac.	Ilość zarej. czytelników 2001 2000	Ilość wyp. wol. 2001 2000	Godziny otwarcia wtyg.	Ilość miejsc	Ilość odwiedzin 2001 2000	Ilość udostęp. wol 2001 2000	Godziny otwarcia wtyg.
1.	Polonistyczna	14	3272 3275	37719 41538	30+7z	68	26699 20867	107575 114815	45 + 12z
2.	Wydz. Nauk Społ.	12	2949 3448	14494 14936	33	97	38012 36732	178050 162966	55
3.	Wydziału Prawa	12	1729 1820	10981 14162	24	71	30897 34470	248864 216369	57
4.	Wydz. Ped. i Psych.	7	3549 3923	45226 53102	27,5	60	15874 21934	53376 63670	38
5.	Filia w Cieszynie	13	5082 4375	34385 34573	39	50	33127 31553	171577 191510	78
6.	Instytutu Filol. Wschodniosłow.	3	800 843	8866 7841	15	Zbiory udostępnia Międzyinstytutowa Czytelnia Neofilologiczna			
7.	Anglistyczna	3	906 1026	10627 9565	20 + 9z				
8.	Instytutu Fizyki	4	1520 1699	8108 9992	54	60	9025 10369	9530 11050	równoleg. z wypoż. 51
9.	Wydziału Nauk o Ziemi	6	1371 1427	30519 27087	33	23	15373 15331	78674 73681	
10.	Romanistyczna	3	968 960	4838 5006	10 + 4z	Zbiory udostępnia Międzyinstytutowa Czytelnia Neofilologiczna			
11.	Sławistyczna	3	802 787	3459 3478	10				
12.	Wydziału Techniki	7	1374 1361	10091 7591	22 + 4z	18	4031 3582	5059 5153	45
			1378	22140			10722	69974	

13.	Wydziału Biologii	6	1217	23347	15 + 5z	36	10560	54399	40 + 5z
14.	Germanistyczna	3	746 608	5699 2829	15	18	4138 4385	24233 20121	32,5
15.	Wydz.Radia i TV	2	488 427	2897 1794	30 + 5z	10	708 538	3246 2966	równoleg. z wypoż.
16.	Bibliologiczna		826 765	2573 2931	16,5	14	2112 2393	12962 19176	równoleg. z wypoż.
17.	Studium Języków Obcych		1367 1642	6309 7954	20	4	113 163	573 935	równoleg. z wypoż.
18.	Katedry Filologii Klasycznej		93 86	1243 1127	35	4	250 785	1200 nie prow.	równoleg. z wypoż.
19.	Kolegium Języka Biznesu		55 57	813 541		8	7420 7154	11032 10840	34
20.	Międzynarodowa Szkoła Nauk Pol.		183 180	4233 3782	40	19	4829 2953	nie rejestruje	równoleg. z wypoż.
21.	Szkoła Zarządzania		373 120	1150 189	24	32	1489 86	3634 218	równoleg. z wypoż.
22.	Międzyinstytutowa Czytelnia Neofil.	4				144	16883 10351	22542 nie rejestr.	35 + 7z
	RAZEM	108	29831 30046	266370 273165		736	221702 219206	1 002101 947869	
23	Biblioteka Uniwersytetu SI.*	80	19972 20185	152120 163788	50	187	51516 49517	76821 76009	równoleg. z wypoż.
	RAZEM	188	49803 50231	418490 436953		923	273218 268723	1 078 922 1 023 878	
	Czytelnia Niemiecka	2	775 798	7617 7323	16	9	3437 3829	nie prowadzi	równoleg. z wypoż.
	Biblioteka i Czyt. Brytyjska	3	1480 1612	32844 36468	30	11	nie prow. 2853	8370 7220	równoleg. z wypoż.

Sporządzono na podstawie rocznych sprawozdań zebranych od Bibliotek specjalistycznych UŚL. * dane obejmują BG oraz Czytelnię Niemiecką i Brytyjską

Podsumowanie

- Biblioteka wypełniała wszystkie przypisane jej ustawą o szkołach wyższych i Statutem Uniwersytetu zadania. Zmieniły się niektóre metody pracy i działania w związku z wejściem nowych technologii i narzędzi.
- Obecne warunki w jakich pracuje Biblioteka Uniwersytecka nie pozwalają na poprawę obsługi czytelników, a tym bardziej na jej rozwój. Jedynie nowy budynek może poprawić warunki przechowywania i udostępniania zbiorów.
- Niedostateczne środki finansowe, oraz brak powierzchni magazynowej są powodem, że wiele potrzeb czytelników nie jest zaspokajanych. Jednym z przykładów jest ilość niezrealizowanych zamówień na książki, która w minionym roku osiągnęła liczbę ponad 51 tysięcy niezrealizowanych zamówień. Jest to bardzo niepokojące zjawisko. Przybywa bowiem studentów, zwiększają się wymagania, a nie powiększa się zasób stanowiący podstawę kształcenia. Książki kupowane są w jednym egzemplarzu. . Odczuwa się bardzo brak odrębnej dobrze wyposażonej wypożyczalni podręczników. Ponadto zbiory ulegają szybkiemu niszczeniu przez tzw. zaczytanie.
- W roku minionym nie oprawiono ani jednej książki. Powodem był zarówno brak środków jak i objęcie oprawy procedurami przetargowymi. Biblioteka mogłaby we własnym zakresie oprawiać niewielką chociaż ilość zbiorów, lecz brak jest etatu na pracownika.
- Sprawą niepokojącą jest ograniczanie, a nawet wycofywanie się Biblioteki ze stosowania nowoczesnych metod pracy. Przykładem jest zmniejszenie liczby bibliotek specjalistycznych mogących wprowadzać informacje o zbiorach do katalogu komputerowego. Jest to spowodowane z jednej strony niedostateczną ilością licencji, z drugiej niewydolnością przestarzałego i niedostatecznego wyposażenia sprzętowego.
- Wiele prac nie jest wykonywanych z powodu niedostatecznej ilości personelu. Przy znacznej zwiększonej ilości studentów nie zwiększyła się kadra biblioteki. Do tego wprowadzone przepisy nowego kodeksu pracy uniemożliwiły zatrudnianie pracowników w godzinach nadliczbowych. Chodzi tu głównie o pracę w soboty i niedziele. Jednocześnie wprowadzenie nowych narzędzi pracy, wymagało przesunięcia pracowników bibliotecznych do prac związanych z administrowaniem systemami komputerowymi, utworzeniem zupełnie nowych stanowisk związanych z wdrażaniem systemów komputerowych. Przy tym wszystkim pracownicy musieli zdobywać nowe umiejętności, podwyższać swoje kwalifikacje oraz rozpoznawać i testować przed ich udostępnieniem elektroniczne bazy danych. A jednocześnie w szerokim zakresie podjąć kształcenie użytkowników w korzystaniu z informacji elektronicznej, wyszukiwania z katalogów, zamawiania książek poprzez komputer itp.
- Trudną sytuację stwarza również brak jakiegokolwiek perspektywy zarówno w sprawach finansowania działalności Biblioteki, jak i poprawy warunków pracy. Zmieniające się przepisy i nie zawsze w porę przekazywana informacja z jednostek administracyjnych uczelni powodowały ogromne trudności w załatwieniu wielu spraw.

Katowice - marzec 2002

Sprawozdanie opracowała:
Wanda Dziadkiewicz - dyrektor Biblioteki